

NÉPNEVELŐK LAPJA

az ÚJ ÉLET melléklete. * Megjelenik kéthetenként

A Népművelés 1910. évi január hó 1-től egyesült a *Népművelők Lapja*-val és a *Magyar Népiskolá*-val; ennél fogva egyszersmind a Népművelő Társaság, a Magyar Tanítók Otthona, a Budapesti Tanítótestület, az Eötvös-alap Orsz. Egyesület és az Iparos-tanonciskolai Tanítók Országos Egyesületének is közlönye.

A Népművelők Lapját a M. Tan. Otthona kedvezményes és kültagjai tagilletményül kapják.

Szerkeszti: ÁGOTAI BÉLA. — H.-szerkesztő: ALBRECHT ISTVÁN.

A MUNKA ISKOLÁJA.

(III.)

DEWY NEVELÉSI ELMÉLETÉBEN azok is megtalálják az érveket, akik a külön műhelyoktatás hívei, meg azok is, akik azt követelik, hogy a munka iskolája első sorban a produktív szellemi erők fejlesztésére törekedjék. Mire törekszik, mit kíván ezek szerint a munka iskolája? A munka iskolája az oktatás mélyítését kívánja, azt, hogy az oktatás körébe semmi olyan anyag ne kerüljön, ami a gyermek szellemi fejlődésfokának meg nem felel, amely anyagot a gyermek lehetőleg összes szellemi erőinek igénybe vételével önállóan fel nem dolgoz. A nevelés egyedüli törvénye és szabálya a gyermek fejlődése legyen. Az iskolai nevelés alapelveit a gyermek fejlődéséből kell levezetni. Ma a nevelés nem a gyermek fejlődésére van alapítva. Ezen kívül álló szempontok határozzák meg a nevelés, az oktatás menetét. Ezek a szempontok a jövő szükségletek, amelyek elé az ember kerülni fog, vagy amelyeket az általános világ és életfelfogásból kiindulva konstruá-

lunk. Az iskolának az a szervezési formája, amely az említett kívánásokat, óhajokat teljesíti azt a legtalálóbban a munka iskolája kifejezésével jelölhetjük, de csak azért, mert ez a kifejezés a legszerencsésebben, a legjobban tünteti fel azt a különbséget, amely a mai ú. n. tanuló iskolától elválasztja. Ez a kifejezés azonban korántsem öleli fel a jövő iskolájának összes tevékenységét. Csak annyit mond, hogy az emberi cselekvés különféle formái, az alkotás, a cselekvés széles teret fognak nyerni, s az ismeretek megszerzése nem annyira a közlés útján, mint inkább az önálló látás, megfigyelés, kísérletezés által fog történni. A kiinduló pont azonban mindig a gyermek fejlődése a cél, összes képességeinek harmonikus fejlesztése. Alapszik pedig ez a gyermekpszichológia ama követelésén, hogy a gyermek minden fajta szellemi képesség megszerzésében legyen tevékeny. Nem külső tevékenységről, cselekvésről van szó, hanem a szellemi és testi tevékenység összekapcsolásával. Tehát az a fajta kézimunka, amelyet ma folytatnak az iskolákban, nem ideális, mert célját a gyakorlati készségek megszerzésében, meg az elkészítendő tárgyakban látja. Pedig nem ez fontos, a fontos dolog azoknak a nevelői értékeknek kiváltása, amelyek a kézimunka gyakorlása által és közben az értelem kifejlődésére hatnak. Ezért csak a ped. vezetett kézimunkának van és lehet az iskolában becse, annak, amelyik előre tudja, hogy az értelem, általában a lélek kiművelésére micsoda értékek rejlenek benne. Ez értékek megítélése a ped. dolga. A munka iskolája tehát nagyobb szellemi

aktivitást, produktív szellemi munkát kíván a tananyag-
nak a gyermek fejlődési fokához való hozzáigazodását,
amennyiben ebben a munkában az egyes tantárgyak
keretén belől segíthet a kézimunka, örömmel kell
fogadni.

♣ Ime tehát mennyire átalakult a ped. irodalom fej-
lődésének folyamán a kézimunkaoktatásra vonatkozó
elmélet! Kiindult a gyakorlati szempontokból, ezek
voltak szinte a 80-as évekig a döntő jelentőségűek,
míg ma a kézimunka elsőrendű feladata a gyermek
értelmi és morális erőinek a fejlesztésére.

♣ Természetes, hogy az egyes nemzeteknél az ő nemzeti
sajátságaik szerint a kézimunkaoktatásnak úgy az elmé-
leti felfogása, magyarázata, mint gyakorlati megvalósí-
tása igen eltérő. A kézimunkaoktatásnak különféle rend-
szerei alakultak ma ki, amelyek céljukban, módszeres
eljárásukban igen eltérők egymástól s a munka isko-
lája célját csak többé-kevésbé, nem teljesen valósítják
meg. A svéd szlőjd-rendszer igen világos rendszer.
Ez a szó «szlőjd» általában kéziügyességet jelent, a
mesterember kéziügyességével szemben. Célja sohasem
az ipari kiművelés, hanem a testi, értelmi és erkölcsi
erők fejlesztése. A szlőjd nevelő hatása, célja az ön-
tevékenység, a pontosság, a szorgalom, a kitartás
fejlesztése, a munka, kivált a testi munka megbecsü-
lésének fokozása. A tárgyak elkészítése nem öncél,
csak eszköz a cél elérésére. Ezeket talán később
össze is lehetne törni, ez a szlőjd-oktatás célját époly
kevésbé érintené, mint az írásét az, hogy a gyermek
a teleírt füzeteket esetleg széttépi. A szerszámok hasz-

nálata és az anyag megmunkálása sok fontos és hasznos ismeretet nyújtanak a gyermeknek, de a cél mindig az értelmi, erkölcsi és testi erők fejlesztése. Külön tárgyként illesztették az iskola keretébe, külön erre a célra képezett tanítók a vezetők. Ebben van a szlőjd-nek jelentősége a nevelés szempontjából, s ez egyszersmind mutatja, hogy a munka iskolája fogalmából mennyit valósít.

♣ Ezzel a svéd szlőjd-rendszerrel sok tekintetben ellentétes a francia kézimunkaoktatás rendszere. Ennek sem célja valamely mesterségre előkészíteni, ez is első sorban a nevelő célokat tartja szem előtt. Náluk minden kézimunka a rajzon alapszik, s a tanulónak nem szabad olyan tárgyat elkészíteni, amit először rajzban meg nem komponált. A rajz, a geometria, a számolás az oktatásnak azok a főtárgyai, amelyekkel a gyakorlati munkát összekapcsolják. A kézimunka így nagyrészt az értelmi kiművelés szolgálatába lép. Ebben a rendszerben csak az a baj állott elő, hogy túlságos sok elméletet vittek a kézimunkaoktatásba a gyakorlati tevékenység rovására. Már az első osztályban az egyszerű gyakorlatokkal kapcsolatban sok elméleti fogalommal kell a gyermeknek megismerni, ami semmiképp sem helyeselhető, pl. horizontális, vertikális, egyenes száj, paralelogramma, trapez, pyramis stb. A modellirozásra meg nem helyeznek súlyt. Ezért ami az alsóbb osztályokat illeti, a svéd szlőjd-rendszer jobb. Különben ezt belátták maguk a franciák is, és erősen dolgoznak a megjavításán.

♣ Németországban ma a legfigyelemreméltóbb törek-

vések Pabsté Lipcsében és Kerschensteineré Münchenben. Ezek annyira ismeretesek, hogy ezúttal nem terjeszkedem ki rájuk, csak azt jegyzem meg, hogy a munka iskolája érdekében Kerschensteiner igen sokat tesz gyakorlati téren.

♣ Amerikában ma a kézimunkaoktatás, épen úgy mint a legtöbb államban, két főirányra vezethető vissza. Az egyik a praktikus irány, amelynek célja az ipar, a technika számára képzett embereket adni, a másik a ped. irány, amelynek legnagyobb szerű megtestesítője Dewey. Ez a két írt irány igen élesen megkülönböztethető. Az utóbbi, a ped. irány, a munka iskolája előbb körülírt követeléseinek teljes erővel igyekszik eleget tenni.

♣ Nos milyen álláspontot foglaljunk el mi, mit tanulhatunk mindebből? A reformmozgalom, a harc, amely külföldön oly nagy hévvel folyt s folyik, a mi figyelmünket is fokozottabb mértékben ráterelte a mi nevelésünk, oktatásunk hibáinak a feltárására. Mi is megkritizáltuk iskolaügyünket, jól látjuk a hibákat és sokan immár teljes harci készséggel hirdetik, hogy meg kell csinálni a munka iskoláját. Én azt hiszem, hogy az egyedüli taktika nálunk nem lehet más, mint a fokozatos haladás a jobb állapotokhoz a régi becsületes hagyományok alapján. Az új iskolának, a munka iskolájának is a régiből kell kinőnie, ezért fontos, hogy az elméleti reformtörekvéseket, meg azt, ami már megvalósult, szemügyre vegyük, egész mivoltukban megismerjük, róluk beszéljünk. Csak ha egészen ismerjük a jövő iskolája tervét, úgy lesznek az átépítés

első kezdetei a célnak megfelelőek és hasznosak, részlet-célokat kell kitűzni s ezek megvalósításán fáradozni. Ez a pénzügyi kérdésnek is legjobban megfelel. Szemlét kell tartani, hogy mi valósult meg vagy van valósulóban a reformokból, mert pl. kétségtelen, hogy a munka iskolájának igen sok követelése már nálunk is többé-kevésbé észrevehető javulást mutat, pl. a rajztanítás, a nyelvi oktatás módszere, természetrajzi tanítás stb. Oh igen jól tudom, hogy még sok a teendő, még csak a kezdet kezdetén vagyunk, s ha igazán meg akarjuk a munka, a jövő iskoláját oldani, először is szükséges a nyolcosztályú elemi iskolának a kiépítése. Mindennél fontosabbnak tartom azonban a kísérleti osztályok felállítását. Bámulatos, hogy míg más kulturális téren ez magától értetődik, az iskolát illetőleg oly kevésbé gondolták meg s vették eddig figyelembe. Igenis kísérletre van szükség, mert hisz a munka iskolája, jövő iskolája (a név igen mellékes) hihetetlen átalakulásokat, átídomulásokat, újjászervezéseket kíván. Csak a legfontosabb kérdések egyikét említem itt, a tanítóképzést ebben az új irányban. Hogy végezzük el ezt a munkát lelkiismeretesen, ha nincs szilárd alap.

✦ Összefoglalva a mondottakat, az iskolareform főgondolata a szabadságért való küzdelem. Az iskolareform szabadságharc, harc az iskolának megszabadításáért a hagyomány és tekintély kényszere alól, harc a tanító önállóságáért, a gyermek jogáért, egyszóval az iskola demokratizálásáért. Az egész munka iskolája egy nagy gondolaton alapszik, a szabadság gondolatán. Szabad-

ságot kell adni a tanító embernek, hogy egyénisége teljes pompájában érvényesülhessen, szabadságot a gyermeknek hogy szellemi erőit használhassa, hogy tevékeny lehessen. Igenis legyen munka iskolája, legyen benne kézimunka is, de ne ez legyen az uralkodó, hanem az öntevékenységen alapuló szellemi munka, mely a tanító meggyőződésének s az ifjúság kívánságának találkozásából váltódik ki. Produktív szellemi munkára van szükség s olyan iskolára, amely célját az erők fejlesztésében látja. S ez jórészt megvalósítható a mai keretek között is. A tanítás anyaga idomuljon át, szoruljon háttérbe, foglalja el helyét a tanító és tanuló gondolat- és akaratközössége, amely az együttélés, együttműködés egyedül megfelelő módja, biztos alapja. Hiszen a vizsgák nem döntenek egy ember értékéről, a szociális erők pusztán az igazi munkaközösségből csapódhatnak le. A tanterv alakuljon át komoly munkatervvé, mely az ifjúságot mint egyenrangú tényezőt veszi figyelembe. Legyen kézimunka is, de az iskola a szellemi tevékenységet helyezve előtérbe, s a szellemi szabadságot tekintse a legfőbb jónak. A munka iskolája ezek szerint a munkának, a kézimunkának az iskola keretébe való beillesztését ne egy új tantárgy formájában kívánja, hanem hogy ez csak egy módszertani eszköze legyen az értelem kiművelésére, csiszolására. Ilyen értelemben bizonyára mindenki örömmel fogja benn a jövő iskoláját köszönteni!

Ozorai Frigyes.

A SIKETNÉMÁK NEVELÉSE HAZÁNKBAN.

ELAP EGYIK közelmulti számában oly cikk jelent meg, melynek bizonyos fejezete rossz megvilágításba helyezte az érzéki és a szellemi fogyatékosokról való gondoskodást. Hogy tehát az olvasó ne ily színben, megvilágításban lássa az említetteket, legyen szabad e téma címében foglaltakról rövidesen szólni.

♣ Mielőtt azonban erre térnék, meg kell jegyeznem, hogy a cikkíró által felemlített sánták, bénák stb. oktatása korántsem az ú. n. gyógypedagógiai oktatás keretébe, hanem épérzékűébe tartozik.

♣ A cikkíró álhumanizmusnak mondja az érzéki fogyatékosokról való gondoskodást. Nem veszi észre, hogy az, amit ő az «álhumanizmus» fogalma alatt ért, a fejlődés és a tökéletesedés egyik nemes megnyilvánulása. Ez a megnyilvánulás magához emeli a gyönget, a szerencsétlent s megfelelő védelemben, nevelésben részesíti. Számos szociális megfigyelés arról győz meg bennünket, hogy minden társadalom csak a gyengék védelmezése által nemesbülhet. Ép ezért minél magasabban áll a társadalom a fejlődés fokmérőjén, annál jobban, kizárólagosabban gondolzza, védelmezi a gyönget és a szerencsétlent. Azonban itt nyomban

meg kell jegyeznünk, hogy hazánkban a gyengék és a szerencsétlenek gondozása még nem áll azon a fokon, mint a művelt nyugaton. Szociális rétegeinkben találunk teljesen műveletlen s parlagon heverő területeket. Ide sorozhatjuk elsőbben hazánk siketnémáinak azt a részét, amely ez idő szerint minden nevelés-oktatás nélkül nő fel. Körülbelül húszezerre tehetjük Magyarországon siketnémáinak a számát. Ezek között öteznél több a tanköteles gyermek. Tanítás-nevelésben azonban csak ezernégyszázhatvanöt siketnéma gyermek részesül, a többi semmiféle iskolai képzést, nevelést nem kap. Tehát nem oly rózsás a helyzet, mint amilyent a cikkíró festett. Ott, ahol annyi lélek a sötétség és a műveletlenség béklyóiban él, modern társadalomról, a fejlődés és a tökéletesedés megnyilatkozásairól szó sem lehet.

♣ A modern társadalom neve csak azt a társadalmat illeti meg, amelyben minden egyes egyén, tehát úgy a normális, mint az abnormális egyén kellő védelemben, nevelésben részesül. Ezt pedig hiába keressük hazánkban. Egyet azonban el kell ismernünk, ami velejében véve dicséretes, hogy hazánkban pl. az okszerű gazdaság jobban asszimilálódik a haladás és a tökéletesedés szelleméhez, mint a népművelés. Nyilvánvaló, hogy az okszerű gazdaság minden talpalatnyi földet igyekszik a művelés keretébe belehelyezni. Tehát a vadvizes, kavicsos, homokos, egyszóval a hibás, gyenge területet épügy, mint a jót. Semmiféle áldozattól sem riad vissza, mert tapasztalatai arról győzték meg, hogy minden terület, a leghibásabb, a leg-

gyengébb is, bizonyos céltudatos műveléssel értékesíthető. Közoktatásunk jóformán csak a normális területekre szorítkozik, míg ellenben az ú. n. abnormis területek értéktelenül parlagon hevernek. Kétséget nem szenved, hogy az ily jellegű művelés a legkevésbé sem felelhet meg a társadalmi haladás, tökéletesedés követelményeinek. A művelt talajok közé ékelt abnormis s műveletlen területek nemcsak értéktelenek, t. i. meglevő minőségükben, állapotukban, hanem egyuttal csökkentik s megnehezítik a művelt területek kellő hasznosítását.

♣ Vannak egyének, többek között az előbb jelzett cikkíró, akik azt hangoztatják, hogy az állam vagy a társadalom elsősorban s mindenekelőtt a normális gyermekek védelméről, neveléséről gondoskodják s csak azután a 3-ad 5-öd sorban a fogyatékos érzékű gyermekekéről. Ez az állítás nem teszi meg a valót. Mert az, aki tisztában van a szociális élet föltételeivel s haladásával, jól tudja, hogy a tanulatlan siketnéma sokkal nagyobb terhet ró a szülőre és a társadalomra; több szociális surlódást, gáncsot okoz, mint a tanulatlan épérezékű. Az úgynevezett életiskola rendszerint jóra való, hasznos egyént nevel az utóbbiból, míg ellenben a tanulatlan siketnémával szemben teljesen tehetetlen. Tanulatlan állapotában egész életén át csak nyűge a társadalomnak.

♣ Ezzel korántsincs szándékunk követelni és kívánni, hogy a társadalom vagy az állam a siketnémák védelmét és nevelését följe helyezze az épérezékűeknek, de igenis kívánatos, sőt szükségképeni, hogy a fogya-

tékos érzékűek e tekintetben époly elbánásban részesüljenek, mint a normális gyermek. Nem szorul tehát bővebb magyarázatra, hogy e siketnémák nevelése nemcsak humánus, de korántsem álhumánus, hanem egyuttal bizonyos társadalmi szükségszerűség, követelmény. De érdeke s jogos kívánsága a szülőnek is, aki joggal követelheti, hogy necsak az éperzékű, hanem a fogyatékos érzékű gyermeke is legalább oly ismeretek birtokába jusson, melyek az életben való boldoguláshoz múlhatatlanul szükségesek.

♣ Már ebből is röviden látható, hogy a siketnémák tankötelezettségének kimondása s törvényerőre való emelkedése az elodázhatatlan állami feladatok közé tartozik. Más államok ezzel már évekkel ezelőtt előzték meg Magyarországot. Tehát nincs mire várunk.

♣ A cikkíró jelzi, hogy az állam és a társadalom az érzéki fogyatékosok számára kiválóan berendezett, a pszichológiai és hygienikus követelményeknek előírt intézeteket állít fel, míg ellenben a normális gyermekeket e tekintetben háttérbe szorítja.

♣ Lássuk csak a valót. Hazánkban ez idő szerint 16 intézet (siketnéma) áll fenn. Az intézetek 5—6 intézet kivételével lbérházakban nyernek elhelyezést. Ezek legtöbbje a legkevésbé sem felel a cikkíró által említett feltételeknek. Pedig helyénvaló lenne, hogyha mindegyik intézet az előbb jelzett feltételeknek hódolna. Mert ha ebben bizonyos kifogást találunk, nem vagyunk tisztában az abnormis gyermekek nevelésével. A cikkíró még azt is kifogásolhatta volna, hogy voltaképen a szegényes kunyhóban megbetegedett ember

miért kerül palotaszerű kórházba? Miért nem hagyják ott a kunyhóban? A cikkíró bizonyára megfélekedett arról, hogy bármelyes betegség orvoslása bizonyos minőségű higiénével társul. Az abnormis gyermekek nevelése nem mozoghat oly keretek között, mint a normális gyermekeké. Ép ezért azok az épületek, melyek falai között a jelzett nevelés folyik, kell hogy a pszichológia és a higiéné követelményeinek hódoljanak.

Szobolovszky István.

AZ ISKOLA ÉS A TUBERKULÓZIS.

LEHET-E NÁLUNK minden fontosnál is nagyobb, sürgősebb és előbbrevalóbb munka, mint Magyarország analfabétáinak a számát csökkenteni és a tuberkulózisnak, e rettentő népbetegség további pusztításának gátat vetni? Az első kulturális, a másik testi bajunk és átkunk, de annyira fogva tartják jobb sorsra érdemes népünk testét-lelkét, hogy szomorú dicsőséggel magyar betegségnek nevezhetné őket a világ. Kulturális és testi baj, két egészen más csoportba tartozó s egymással mi összefüggésben sem levő dolog. Ámde alig akad még egy olyan fogalom-pár, mint az írástudatlanság s a tüdővész, amelyek egészen más kategóriába tartozva, mégis testvérek. Testvérek, nem csupán a gonoszságban s a rombolásban, hanem abban is, hogy mindkettőjüknek egy az anyjuk. Mindkét csapás a tudatlanság gyermeke, mert hisz amiként a nép lelkében dereng, akként zsugorodik össze mindig kisebb körre mind a két baj. A munkának csak a kezdete nehéz és lassú, mert ha már megindult és kellő erővel és kitartással folyik, akkor a többit elvégzi a felszabadított értelem. E nagy munkának főműhelye az iskola. A tüdővészre gyógyító orvosságot még nem fedezett fel semmiféle fű-

ben vagy elemben a tudomány. A gyógyító írt ma pusztán a nép felvilágosításától várhatjuk.

♣ Ezekre gondoltam s más, hasonló gondolatok fogtak el, amikor egy decemberi napon a Magyar Gyermektanulmányi Társaság nyilvános gyermektanulmányi értekezletén az előadás megkezdésére várakoztunk. Dr. Preisich Kornél főorvos, budapesti egy. magánt., a gyermekkori tuberkulózisról ígért előadást. Az orvosi tudományokban laikus szülők és tanítók voltunk a hallgatók. Mind azzal a szándékkal elteleve, hogy amit ma tanulunk, azt otthon a családban s műhelyünkben, az iskolában tölünk telhetőleg értékesíteni fogjuk a köz és saját magunk javára.

♣ Elsőben is arról nyertünk felvilágosítást, hogy mikor lesz a gyermek tuberkulózussá. Még nemrégén az volt az általánosan elfogadott felfogás, hogy a tuberkulózis a szülőktől átörökölt betegség. Ma már kevesen hiszik, hogy a fertőzésnek ez legyen a rendes módja. A tuberkulózis szülők gyermekei rendszerint egészségesek születésükkor és a tuberkulózistól mentesek is maradnak, ha őket tuberkulózisbacillussal való fertőzéstől megóvjuk. Hogy mégis oly gyakran látjuk mint családi betegséget, mely nemzedékeken keresztül folytatódik, egyszerűen onnan van, hogy a családban élő tuberkulózis egyén környezetét tartósan fertőzi.

♣ Mikor és miként szerzi a gyermek a tuberkulózist? A tüdőbeteg ember nemcsak köpettel, egyszerre nagy tömegekben üríti a bacillusokat és közvetlen nem is ilyen módon veszélyezteteti rendszerint környezetét,

hanem, miként Flügge kimutatta, az ember szájából beszéde közben igen nagy számmal jutnak láthatatlan nyálcseppecskék a levegőbe, ezekhez kötve jutnak a tuberkulózis-bacillusok tüdőbeteg embernél az őt körülvevő légrétegbe. Grancher, párisi gyermekorvos mutatta ki, hogy köhögéssel, tüsszögéssel kilökött baktériumok alig jutnak el két méter távolságba, azonban ezen körön belül a beteget környező levegőt károsnak kell minősítenünk. A gyermekkorban azon szakában, mely az iskoláztatás éveivel kezdődik, a tuberkulózisnak ismét súlyosabb fajtájával, a tüdő-tuberkulózissal szoktunk gyakrabban találkozni. Ez részint az előző gyermekkorban szerzett enyhébb tuberkulózisból fejlődik, vagy pedig most kezdődik, amit a fertőzés módjainak újból való megváltozása idéz elő főképpen. Míg a kis gyermek az ujjaival viszik sok fertőző bacillust a szájába, most ennek helyébe rosszul szellőztetett, sokszor túlszűfolt helyiségekben, iskolatermekben, műhelyekben való tartózkodás és a többi lép, ahol belégzéssel jutnak a bacillusok sokszor közvetlen a tüdőbe. Az említett korú gyermekek tuberkulózisa megegyezik már a felnőttekével. Közrejátszik az is, hogy most a tüdő mutat bizonyos hajlamot a megbetegedésre, míg az előző korszakokban a csontok és mirigyek mutatták ezt a hajlamosságot. Azok sem kerültek el a tuberkulózis fertőzést, akik más bajok folytán haltak el, de ezek a fertőzéssel győzedelmesen tudtak megküzdeni. Az ellenálló képességet legfőképpen a tiszta levegővel való ellátás módja, a táplálkozás minősége befolyásolja és lényeg-

ges szerepet játszanak bizonyos betegségek. Így biztosan tudjuk, hogy a gyermekeknek ellentálló képességét a tuberkulózissal szemben egy bizonyos időtartamra csaknem felfüggeszti a kanyaró és csökkenti a számarköhögés és az influenza.

♣ Valamely gyermeknek tuberkulózas volta miről ismerhető fel?

♣ A kezdődő tuberkulózis folyamatot csak igen gondos orvosi vizsgálattal és kritikával, néha talán még a Röntgen-sugarakat is segítségül véve, lehet megállapítani? Van azonban újabban oly vizsgálati eljárásunk, mellyel csaknem biztosan meg tudjuk mondani, hogy valamely egyén szenvedett-e tuberkulózis fertőzést vagy nem? Ezen eljárás a Koch-féle tuberkulinnak bizonyos igen egyszerű módokon való, de óvatos alkalmazásában áll. Ily vizsgálatok segítségével tudtuk meg azt, hogy 12—14 éves gyermekeknek már 70—40%-a tuberkulózis. Ma arra kell törekednünk, hogy a gyermekeket megóvjuk a fertőzéstől. Ha kevés bacillus jut a gyermekbe, az ezt észre sem veszi és ártalom nélkül elviseli. Azt az egyént, aki fertőz, a laikus is hamar felismeri. Mindenesetre legyen óvatos s ne engedje meg, hogy köhögős egyén a gyermekkel foglalkozzék. Nem jelent minden köhögés tüdővést, de a gyermekre nézve káros lehet a hurutos köhögés is.

♣ Az előadó ezután részletesen ismertette azokat a módokat, amelyek révén a beteg gyermekeket és felnőtteket az egészségesektől el lehetne különíteni. Büntetéssel járó köpési tilalom, a felnőtt és gyermek

betegnek számára berendezett kórházak és üdülő szanatóriumok kellenének.

♣ Lehet-e gyógyítani a tuberkulózist? Az emberi szervezet a csecsemőkoron túl bír azon képességgel, hogy sikeresen vehesse fel a küzdelmet a tuberkulózis fertőzéssel, sőt ezzel, mint betegséggel is. Vannak külső befolyások, melyek ezt a képességet rontják. Vannak tényezők, amelyek egy kisebb ellentálló képességet idővel normálissá alakíthatnak. Ez a higiénias életmód, ezt használjuk fel gyógyítás céljaiból is. Biztos hatású külön gyógyszerünk nincs, mert a tuberkulin értéke fölött ma még nem lehet végérvényes ítéletet mondanunk.

♣ Az iskola porát szívó, köveit rová előtt az előadás úgy lett volna még értékesebb, ha megismertette volna azokat az óvórendszabályokat, melyeket a tuberkulózissal való fertőzés ellen az iskolában kellene követni. A Gyermekek legutóbbi számában aztán ezekkel az óvószabályokkal kibővítve jelent meg az egész előadás. Kétszeresen is kötelessége az iskolának, hogy az egészségi szabályokat megszívlelje. A tuberkulózis megdöbbentő terjedésének csak úgy vethetünk gátat, ha már az iskolában örködjünk a gyermekek egészségén és hogyha a népet már az iskolában felvilágosítjuk a baj mibenlétéről s már a gyermeket megtanítjuk arra, hogyan kell a jó lakás és a helyes életmód által ellentálló erőnkét megtartanunk vagy még fokoznunk is. Ámde mit ér ott a tanító szava, ahol poros és túlszűfolt a parányi ablakú, alig szellőztethető tanterem s ahol gerincet görbítő, lábfejet lógató

AZ ISKOLA ÉS A TUBERKULÓZIS

padokkal van felszerelve az oktatás csarnoka? Nem szóval, hanem az iskola higiéniájával kell hatnunk a gyermekekre. Ez a hatás már ma is gyümölcsözni fog, mert a gyermekek által a családra is hathatunk. De meg a kultúrának valóságos kipellengérése is az, ha maga az iskola sem tesz eleget a legegységesebb egészségügyi követelményeknek s emiatt az iskolatermek poros, fülledt levegője tudomány helyett a bacillusok millióival táplálja a gyermeket.

AZ OTTHON KÖRÉBŐL.

✦ ÉPÍTKEZÉSÜNK. Mire e sorok olvasóink elé kerülnek, az Otthon építkezése nagy részben elkészült. Julius 11-én fogtak hozzá a bontáshoz, nem egészen egy hónap mulva már tető alatt állottak az épületek. A majdnem teljesen szétdőntött épületek romjai helyén, mikor e sorokat írjuk, már magasan emelkednek az új falak, már azok is, kik egyébként az építkezés részleteit nem ismerik, látják a hogy valóban nagyobb szabású, kényelmes s tanítótársak óhajtásainak, kívánságainak mindenben megfelelő helyiségeket építenek, s ezekben a keretekben, a modernül, célszerűen és kényelemmel berendezett helyiségekben mód és alkalom nyílik nemcsak a főváros tanítóságának, de a kultúrmunkások összességének az egyesülésre, az együttes munkálkodásra. Két hatalmas terem s mintegy 30 kisebb-nagyobb helyiség áll rendelkezésre. Színháztermünkben 600 látogató kényelmesen helyet foglalhat. A terem 7 méter magas, két oldalán karzatokkal. A pénzügyminiszter úr által díjtalanul átengedett alagsori helyiség a legnagyobb terem, melyben éttermek, ruhatár, olvasó, játékterem, üléstermek lesznek. Az ujonnan épült egyemeletes helyiségben konyhák, tanácskozó szobák, öltözők, művészszoba stb. nyernek elhelyezést. Emeletét vidéki tanítók szobái foglalják le. A vezetőség régi óhajtása, hogy ez a gondolat megvalósuljon, s most már erre törekedni annál is inkább kötelessége, mert a vidéki kartársak, tanítótestületek nagy érdeklődéssel kísérik az Otthon működését, több vidéki tanító és tanítótestület már be is lépett az Otthon kötelékébe. Tanítótársaink elég gyakran fordulnak meg Budapesten, kényelmes szállásról, olcsó és mindenben elfogadható jó étkezéstről az Otthon gondoskodni fog. Ma még talán szerényebb keretekben, idővel bizonyára nagyobb

arányokban. Gondoskodik a vezetőség arról is, hogy nyári meleg időben kellemessé tegye az Otthonban való tartózkodást. Az udvarban lugasokat stb. épített. A földszinti ruhatár felett pedig mintegy 70 m² nagyságu terasz készül, melyet virágokkal, festményekkel díszítenek. Nem akarunk most részletes történetet írni az építkezésről, a lefolyt év eseményeiről, a kialakulásról, megteesszük majd akkor, ha egy bizonyos pontig eljutva szükségesnek látjuk összefoglalóan ismertetni a legutóbbi néhány évet. E néhány sor inkább csak tájékoztató az építkezésről. Tény az, amit csakugyan senki sem tagadhat, hogy két rövid esztendővel ezelőtt három kicsi szobáskából állott az Otthon s pár hét múlva ugyanott egyike Budapest legszebb klubhelyiségeinek található.

□ □

✦ **MINISZTERI JÓVÁHAGYÁS.** A székesfőváros törvényhatósági közgyűlése a Tekintetes Tanács előterjesztésére, mint ismeretes 115,600 korona költséget szavazott meg az Otthon építkezési céljaira. Az összegből 40,000 korona visszatérítés az eddig beépített költség fejében, a másik rész az újabb építkezések költségeinek fedezésére szolgál. A közgyűlés határozatát a vallás- és közoktatásügyi miniszterium meghallgatása után augusztus 6-án kelt leiratában a belügyminiszter úr jóváhagyta. Ha a körülményeket nem ismerjük, úgy minden szó nélkül elmehetünk a dolog mellett, mert tudott dolog, hogy minden közgyűlési határozat érvényességéhez szükséges a kormányhatósági jóváhagyás, amit az illetékes belügyminiszter csak igen kivételes esetekben tagad meg, vagy esetleg részben módosítja az eléje terjesztett határozatot. Az említett, az Otthont érdeklő közgyűlési határozat is megfuzotta ezt az utat, útján azonban oly örvendetes és biztató jelenségeket láttunk, amelyek mellett már nem lehet szó nélkül elhaladni. Az a szeretet, támogató jó akarat, mellyel ügyünket úgy a belügyminiszteriumban, valamint a közoktatásügyi miniszteriumban fogadták, elintézték, arról tesz tanuságot, hogy Otthonunknak már a tőlünk távolabb álló körök, hatóságok is ismerik munkálkodását, nagy mértékben méltányolják s szükségesnek tartják, hogy minden illetékes tényező támogassa. Az Otthon vezetősége

hálával és köszönettel emlékezik meg Samassa József miniszteri tanácsos úr Öméltósága támogatásáról, ki a szünetben az államtitkár urat helyettesítette, ügyünket igazán a maga ügyének tekintette. Hálával és köszönettel emlékezik meg Kacs Kovics Mihály miniszteri tanácsos úrról, ki a legjobb véleményt adta a támogatásra mindenképpen érdemes Magyar Tanítók Otthonáról, sorsáról, jövő terveink iránt a legmelegebben érdeklődött. Az építkezés sorsa fordult meg jóformán azon, hogy ügyünket mindenütt szeretettel fogadták, mindenütt soron kívül elintézték. Ismétlésekbe bocsátkoznánk akkor, ha arról is íránk, hogy a főváros hatósága még nagyobb támogatással sietett a most már jóváhagyott határozat végrehajtásában segítségünkre lenni, s így vált lehetségessé, hogy az építkezést már a nyári szünetben elvégezhessük.

□ □

♣ RÉSZESEJEGYEK KISORSOLÁSA. Lapunk 12—13. számában közöltük a folyó évi rendes közgyűlésen kisorsolt részesjegyek számait. Ugyanazon számunkban közölt titkári jelentésben jeleztük azt is, hogy a kisorsolt részesjegyek értékét 1912 dec. 25—31-ik között fizeti ki az Otthon pénztára. A közgyűlés óta több tagtársunk a kifizetés idejét illetőleg kérdéssel fordult a pénztárhoz, mi tehát ismételten utalunk a feljebb említett határidőre, mikor a részesjegy ellenében minden kisorsolt részesjegy tulajdonosa megkapja részesjegyeinek értékét.

KÖNYVEK.

✚ A FŐVÁROSI ISKOLÁK ÉVKÖNYVE. Másodízben számol be terjedelmes évkönyvben a főváros közoktatási ügyosztálya az iskolák — és a különféle szak- és továbbképző tanfolyamokról. Az 1011—12. iskolai évről szóló jelentés sokkal terjedelmesebb és kimerítőbb a mult évinél, mely körülmény bizonyítéka annak a rohamos fejlődésnek, melyet a főváros közoktatásügye a mult iskolai évben újabban megtett. Minden iskolafaj számos iskolával szaporodott, továbbképző tanfolyamai közül pedig magasan kiemelkedik a Pedagógiai Szeminárium, melyet az évkönyv szintén ismertet. Az erre vonatkozó adatokból örömmel állapítjuk meg azt a különben régen ismert tényt, hogy a főváros tanítószága hivatásának magaslatán áll, mit legfényesebben bizonyít a nagy tanulási vágy, az ismeretek tökéletesítésére szaporítására való törekvés, mellyel a Pedagógiai Szeminárium előadásait felkereste. A jó iskolának egyetlen, de elengedhetetlen feltevéle: a jó tanító. Ezt elérhetni pedig szükséges, hogy állandóan tanuljunk. Az évkönyv a főváros közönsége szempontjából is nagyjelentőségű. Adatainak gazdagsága, változatossága alkalmat nyújt még arra is, hogy azok felett gondolkodjunk s tanulságokat vonjunk le, s e tanulságokat a jövőben értékesítsük. Értékes tulajdonsága a könyvnek főleg az, hogy az adatok e célszerű elrendezés és csoportosítás mellett nem száraz élettelen számok, adathalmazok, hanem külön-külön és együttességükben is élő tükrét adják annak a nagy kulturális munkának, mely példaképen állhat a nagyobb világ- városok előtt is. Az évkönyvet minden iskola megkapta.

□ □

✚ NICKMANN OTTÓ: A BUDAPESTI NÉPSZERŰ FŐISKOLAI TANFOLYAM (Szabad Egyetem) szervezete, tör-

ténete és statisztikája. Budapest. A Népszerű Főiskolai Tanfolyam kiadványa. 1911. 190. l.

♣ A címben jelzett tanfolyam, amelyet nálunk «Szabad Egyetem» néven ismernek általában, 1902-ben kezdte meg működését. A főcél nem a szakszerű kiképzésben, hanem a tudományos szellem felébresztésében, táplálásában és a társadalom mennél szélesebb rétegeire való kiterjesztésében áll. Szerző munkája az intézet egész eddigi tanító tevékenysége eredményeinek összefüggő taglalása, eddigi működése történeti adatainak összefoglalása.

♣ Vázolja a Népszerű Főiskola megalakulását, az eddigi tanfolyamokat és előadássorozatokat, azután bemutatja a hallgatóság megoszlását foglalkozás, előképzettség és nem szerint.

♣ Lépten-nyomon hangoztatja a jelentés, hogy az előadásokat egyetemi színvonalon tartották. Ezt csak hozzáértők tudják kellően értékelni. Akárhány egyetemi előadás és előadó van, amire épenséggel nem lehetünk büszkék, a legtöbb középiskolai tanár épen úgy megállaná ott a helyét. Nagyon kevés ilyen tanfolyam van Budapesten, hallgatók mégis alig akadtak. A Béccsel való összehasonlítás nem valami szerencsés, mert ott annyi a tanfolyam és annyi az előadó, hogy egész Magyarországon nincs annyi. És ott a gyakorlati élet követelményeit is kielégítik, amire olyan kis és eléggé analfabéta országban mint Magyarország szintén szükség lenne. Ez az oka annak, hogy a tanfolyamoknak csak egy közönsége van.

♣ Sokban nem értünk egyet a szerző fejtegetéseivel, mert az élet nem igazolja azokat a szép elveket, amelyeket a szerző könyvében olvasunk. Hol vagyunk mi még a bécsi Népszerű Főiskola ú. n. «vándorkursusaitól». Ezeknek tárgya egyrészt a művelődéstörténet, másrészt a természettudományok. «Lényegük abban áll, hogy az anyag elméleti ismeretetését a helyszínére való kirándulások követik, mely alkalmal a megfelelő kultúrtörténeti emlékek és alkotások, illetve természeti tárgyak és jelenségek közvetlen bemutatásra és megbeszélésre kerülnek. A tanítás alapját és eszközt tehát a szemlélet képezi, helyiségeiül pedig egyrészt a múzeumok, gyűjteménytárak és laboratóriumok, másrészt a város kulturális emlékekben, valamint természeti szépségekben és érdekességekben gazdag környéke szolgálnak.»

♣ Minden ilyen természetű mozgalomnak sok nehézséggel kell megküzdenie nálunk, azért tudjuk mi értékelni azt a fontos munkát, amit a Szabad Egyetem eddig kifejtett nálunk. Csak azt akartuk kifejezésre juttatni, hogy Bécs nagyon régi kultúrközpont, az ott folyó kultúrmunka egészen más természetű és más alapokon is történik, mint nálunk, azért nehéz az összevetés munkája, mert nálunk még az analfabetizmus veszedelmét kell megszüntetnünk.

H. K.

□ □

♣ TRAUTMANN, H. DR. PROF. UND DR. R. HANNE: ZUR SCHULREINIGUNGSFRAGE. Hamburger Versuche. Deutscher Verlag für Volkswohlfahrt G. m. b. H. Berlin. W. 30. 1911. p. 80.

♣ Hamburg városa már két éve foglalkozik az iskolatisztogatás kérdésének végleges megoldásával. Erre a célra még 1909. évben egy szakbizottságot küldött ki Trautmann vezetése alatt, amelynek feladatául tűzte ki, hogy lehetőleg ugyanazon körülmények között levő, de különböző városrészekben fekvő négy iskolában egyidejűleg végzett kísérletek segítségével állapítsák meg a tantermek tisztogatásánál a por mennyiségének viszonyait:

♣ 1. az eddigi gyakorlat szerint az ú. n. «hamburgi eljárásnál»;

♣ 2. valamely porrögzítő olaj használatánál;

♣ 3. az ú. n. «kopenhágai tisztogatási eljárásnál»;

♣ 4. porszívókészülék alkalmazásánál.

♣ Rövid vonásokban ezeket a tisztogatási eljárásokat a következőkben ismerteti:

♣ 1. Hamburgi eljárás: Padlótisztogatás naponkint vízzel nedvesített fűrészporral, hetenkint kétszer az asztalok és padok is félretolandók. Minden 14 napban meleg szappanos vizes felmosás. Padokat, asztallapokat, dobogót naponta, az asztallapok alatti könyves polcokat hetenkint egyszer vizes ruhával le kell törölni.

♣ 2. Kopenhágai eljárás: Padlótisztogatás naponta vízzel nedvesített fűrészporral, úgy hogy az asztalokat és padokat is elmozdítjuk, majd ezek visszahelyezése után vizes ruhával

felmoszuk a padlót. Padok, asztallapok, dobogó, táblák és egyéb berendezési tárgyakat (asztallapok alatti könyvespolcok) vízzel és szappannal vagy szódával kell tisztítani.

☛ 3. Porrögztető olajjal való kezelés: Bizonyos, a szükséghez mért időközökben a padlót olajozzuk; ezenfelül mindennap vízzel nedvesített fűrészpórral tisztítjuk, hetenkint egyszer a padokat és asztalokat is el kell mozditani; az asztallapok, padok, dobogó naponta, az asztallapok alatt a könyvespolcok hetenkint egyszer nedves ruhával letisztítandók. A melegvizes felmosások rendes használat mellett egészen elesnek.

☛ 4. Porszívó eljárás: Az iskolaépületbe beépített porszívókészülék segítségével asztallapokat padokat, dobogót és padlót mindennap le kell porolni, kétszer hetenkint asztalokat és padokat félretolni, az asztallapok alatti könyvespolcokat leporolni, minden 14 napban nedves ruhával letörölni és az asztalok, padok és dobogó félretolása után a padlót meleg szappanos vízzel felmosni.

☛ Összesen 137 kísérletet végeztek az osztályokban, amelyeknek felerésze az oktatási időre (68), a másik felerésze pedig a tisztogatási időre esett. A tantermek rendes használata alatt végzett kísérleteket nagyon befolyásolta: a tanító szokása (szigorúbb vagy lazább fegyelem), a nyugodtságra való intések hatása, vagy a gyermekek természetes elevevése, az oktatás faja (írás, ének, stb.). Mégis a porszemek és baktériumok száma megközelítőleg az összes osztályokban meg egyezett, teljesen függetlenül attól, hogy a régi eljárási mód melyikén végeztették az előző napon a tisztogatást. Ezek a kísérletek világosan beigazolták, hogy alapos és pontos tisztogatás mellett, annak módja a gyermekekre nézve csaknem egészen közömbös. Az iskolai por nagyobb részét a gyermekek mindannyiszor reggelenként viszik be a kitakarított termekbe cipőiken, ruhájukon, testükön stb.

☛ Ezt a pormennyiséget azután az ülő gyermekek folytonos nyugtalanzkodásuk által, továbbá óráközökben a ki- és bejárálásnál széthordják és újra, meg újra felverik. Az iskola napközi rendes használata alatt lehetetlen a levegőt az osztályokba reggelenként behurcolt portól megtisztítani.

☛ Az oktatási idő alatt végzett kísérletekkel ellentétben a tisztogatás alatt és után tett megfigyelések nyomán nagyon

is érezhető különbségek voltak megállapíthatók a vizsgált négy eljárás között. Nemcsak a padlózaton visszamaradt szemét mennyiségét illetőleg, amire nézve az utánseprések nyújtottak tájékozást, hanem munkaközben a porszemek és a baktériumok felferődése tekintetében is jelentékenyen kiválík a porszívó eljárás. A személyzetre nézve a legegészségesebb, az érzékszervekre pedig a legjótékonyabb hatású. ♣ A tisztátlanságok csökkentése érdekében tehát az iskolában, feltételezve a helyiségeknek pontos tisztogatását, különös súlyt kell helyezni épen a gyermekek tisztasági érzékének a nevelésére.

♣ Ennek a nevelésnek a test és ruházat ápolására és gondozására is ki kell terjedni, valamint módot kell találni arra is, hogy az időjárás változásainak alávetett szenny- és pormennyiség a cipőkről és ruhákról az iskolaépületbe való belépés előtt alaposan és kellő módon eltávolítható legyen.

Horváth Károly.

□ □

♣ ÚJ ELEMI ISKOLAI TANKÖNYVEK. A székesfőváros Tanácsa elemi iskolai alkotmánytanra, daloskönyvre és természettanra pályázatot írt ki még a tavasz folyamán. A beérkezett munkák közül a Tanács a könyvbíráló bizottság véleménye alapján dr. Jablonkai Géza alkotmánytanát és dr. Kacsóh Pongrác daloskönyvét fogadta el és használatát öt egymásután következő tanévre elrendelte. Az ősz folyamán már az iskolák a jelzett könyveket használatba is veszik. Annak idején a könyvekről részletesebben megemlékeztünk.

HIREK.

♣ A KÖZOKTATÁSÜGY FEJLESZTÉSE. Nagy fontosságú reformok megvalósítására törekszik a következő iskolaévben a főv. közoktatási ügyosztálya. Dr. Déri Ferenc tanácsnok úr, a következőket mondta a legközelebbi jövő programjára vonatkozólag:

♣ — A tervezett újítások egyik része már kész dolog, csak a jóváhagyást várja. Ilyen a kereskedőinasiskolák ügye. A kereskedőinasok eddigi oktatása egyáltalában nem felelt meg a célnak. Minden tanuló, tekintet nélkül arra, hogy milyen üzletben van, ugyanazokat a dolgokat tanulta, amiből következett, hogy az oktatás sokszor csak folytonos ismételtetés volt. A főváros kereskedővilága is elégedetlen volt az iskolákkal. Ezért, éppen úgy, mint az iparosinasiskoláknál, itt is az iskolákat szakirányúvá kell tenni. A már kidolgozott javaslat szerint lesz: két divatárú, egy fűszer, egy droguista, két textilárú, egy látószer és papírárú, egy kézműárú iskola és egy továbbképző tanfolyam. Az inas megtanulja az áru ismeretét, amellyel naponként foglalkozik, s annyi általános ismeretet, amennyire szüksége van. Az iskolákat a miniszteri jóváhagyás után, a jövő évben fölállítjuk: addig az előkészítés munkája folyik. — A testnevelést is behatóan művelés alá vesszük. Már eddig is több helyen állítottunk játszótereket és ezek fölállítását folytatjuk. A tornaórákat, ahol csak lehet, a szabadban kell megtartani. Elfogadunk a svéd tornából annyit, amennyi szükséges és helyes, de figyelemmel leszünk a magyar gyermek temperamentumára is, tehát nem másolunk semmit. Nagyon fontos dolog a szolgálati pragmatika megalkotása. Régen érzett hiányon akarunk ezzel segíteni. A pragmatika hiánya sok zavart okozott. Előfordultak olyan dolgok,

amelyeknél senki bizonyosat nem tudott s rendelkezés sem volt. A tanácsi végzések, amelyeket, esetleg néhány évtizeddel ezelőtt adtak ki, feledésbe mentek. A pragmatika rendet fog teremteni az egész vonalon. Megjelöli az eljárás módját az iskola és a hatóság között mindenféle viszonylatban. Szabályozza az iskolaszék és az iskola helyzetét. Az iskola belső életét is rendbe fogja hozni. Az igazgatók jog- és hatáskörét meghatározza, valamint a kötelességteljesítés módját és alkalmazását a tantestület tagjaival szemben. Tanügyi rendelkezést is tartalmaz a pragmatika, amennyiben az az iskolai köz-igazgatást érinti. Már együtt van a nagy anyag, amelyből a pragmatika készül. Most ezt kell átdolgozni, pótolni, esetleg abból elhagyni, ami szükséges. A pragmatika megalkotásával megelőzzük a külföld sok nagy országát, ahol a tanítószék már régen hasztalan sürgeti annak megalkotását. — A polgári iskola fejlesztése és az új elemi iskolai tanterv életbe-léptetése is rövidesen soron lesz. A polgári iskolánál megvárjuk a fővárosi polgári iskolai tanárság tervezetét, s annak a kísérletnek az eredményét, amelyet az állam tesz a polgári iskolával, azután fogunk a részletek tekintetében határozni. A jövő év iskolai évkönyvében megvitatjuk az egyes iskolafajok történetét, mert most van negyven éve a főváros egyesítésének. Lássuk, milyen arányokban nőtt a főváros kulturája négy évtized alatt.

♣ Ez újításokon kívül még nevezetes intézkedések a szakfelügyelet létesítése, az iskolaorvosok alkalmazása, a gyenge-tehetségűek oktatásának továbbfejlesztése és erdei iskolák létesítése.

♣ A szakfelügyeletről külön közleményben emlékezünk meg.

♣ Iskola-orvosi intézmény. Szükséges, hogy a tanuló egészségi állapota, különösen a szegény gyermeké, állandó orvosi felügyelet alatt legyen. Az orvos ezenfelül a bajra a szülőt is figyelmezteti és ingyen gyógykezelésről is történik gondoskodás. Ilyen intézmény már több külföldi városban is van. De hogy mennyire szükség van arra, tudhatjuk abból is, hogy a tüdőbajt is sokszor el lehet fojtani, ha azt csirájában igyekszünk megsemmisíteni. Remélhető, hogy az erre vonatkozó szabályzatot még decemberig jóváhagyják és így az orvosi intézményt már tavasszal meg is honosíthatják.

♣ Gyengetehetségűek oktatásának továbbfejlesztése. A fővárosi elemi iskolában van már egy pár kiegészítő osztály, ahol azokat a gyermekeket, akik szellemileg hátramaradtak és így a többiekkel együtt haladni képtelenek, külön oktatják. Az eddigi kísérlet fényesen bevált. Különös súlyt fektetnek itt a kézi ügyességre (ez a szellemileg gyengetehetségűeknekél rendszerint megvan) és oly munkára (fonás, szlőjd stb.) oktatják őket, hogy megélhessenek és ne váljanak a társadalom terhére. Most számos osztályt akarnak nyitni, hogy az ilyen oktatás áldásait minél nagyobb keretben terjeszthessék ki.

♣ Erdei iskolák. A nagyobb városokban mindig vannak egészségileg visszamaradt, satnya gyermekek, akik erre való tekintettel a tanulási idő jelentékeny részét is a szabadban töltik. Külföldön több ilyen iskola is van. Nálunk a budai vidéken, a Zugliget táján fognak erdei iskola céljaira alkalmas területet kijelölni.

♣ VII. EGYETEMES TANÍTÓGYŰLÉS. Nagy és nevezetes kulturális események színhelye volt július első napjaiban a székesfőváros. A számos tanítógyűlés között ez évben tartották a VII. Egyetemes Tanítógyűlést is. Napilapok, tanügyi lapok igen részletesen tájékoztatták már olvasóinkat a gyűlés lefolyásáról, de még pontosabb tájékozást nyújt majd a gyűlés «Naplója». Az egyetemes gyűlés nagyfontosságú határozatokat hozott a tanítók fizetése, nyugdíjügye és szolgálati szabályzatát illetőleg. A határozatokat már felterjesztették a közoktatásügyi miniszterhez, ahol éppen most foglalkoznak mind a három kérdés megoldásával. Az egyetemes gyűlésen több ezer tanító vett részt, akik ezuttal első esetben tüntető felvonulás mellett is fordultak a kormányhoz jogos és régi kívánságaik meghallgatásáért. Az egyetemes gyűlés nagy munkát végzett, melynek elkerülhetetnül szükséges, hogy főként a tanítók anyagi érdekeit illetőleg eredményei is legyenek. A VI. egyetemi tanító gyűlés 1904-ben volt. A nagygyűlés mellett délutánonként szakosztályi üléseket tartottak, mely üléseken pedagógiai, egyéb tudományos, társadalmi, szervezeti stb. kérdéseket vitattak meg. A «Napló»

HIREK

úgy a nagygyűlés, valamint a szakosztályi ülések anyagát, tárgyalásait kimerítően ismerteti.

□ □

♣ **ESKÜTÉTEL.** A májusban és júniusban megválasztott tanítószemélyzet tagjai augusztus 31-én d. e. 11 órakor teszik le a hivatalos esküt. Az eskütétel helye az új városház közgyűlési terme.

□ □

♣ **ELJEGYZÉS.** Rátz József az Otthon pénzügyigazgatója, székesfőv. elemi- és iparostanonciskolai igazgató eljegyezte Platz Ilonka főv. tanítónőt, Platz Ferenc államvasúti felügyelő leányát. Szívből gratulálunk!

□ □

♣ **GYÖNGE TANULÓK ISKOLÁJA.** Azon gyöngye felfogású és gyöngébb elméjű gyermekek könnyebbségére, akik a népiskolában egykorú társaikkal együtt haladni nem képesek, akik így sokszor kétszer-háromszor is kénytelenek egy-egy osztályt ismételni, vagy akik elemi iskolába nem járhatnak: a fővárosban évek óta külön szakiskola, az állami kisegítő iskola áll fenn. Az iskola hat felmenő osztályában mindazokat az ismereteket tanítják, amelyekre a gyermeknek a gyakorlati életben szüksége lehet, különös gondot fordítanak benne a kezűgyességre, a beszédhibák javítására és a speciális tornaoktatásra. Beiratkozni lehet, szeptember 1-től 6-ig az iskola helyiségében VIII., Mosonyi-utca 6. szám alatt.

□ □

♣ **A SZAKFELÜGYELET.** A fővárosi iskolák szakfelügyeletének szervezése ügyében a közgyűlés tudvalevőleg szabályzatot alkotott, amelyet a közoktatásügyi miniszter most jóváhagyott. A miniszter kiköti, hogy a törvény értelmében a szabályzatban mindig csak «iskolálatogató szakfelügyelő» elnevezés használandó, továbbá, hogy a szakfelügyelők nem kinevezendők, hanem megbizandók, végül, hogy működési pótlék helyett tiszteletdíjat kapjanak. Kiköti továbbá a miniszter, hogy az iskolálatogató szakfelügyelők működése a kir. tan-

felügyelők, valamint az állami iskolai hatóságok felügyeleti jogát semmi tekintetben nem érinti. Ahhoz, hogy az iskolalátogató szakfelügyelők tiszteletdíja tíz évi szolgálat után nyugdíjképesse váljék, a miniszter hozzájárul, kijelenti azonban, hogy e kérdést kizárólag a főváros belügyének tekinti és eszerint a főváros saját hatáskörében igyekeznek a nyugdíj biztosításáról gondoskodni. A Tanács augusztus 21-iki ülésében a miniszter által kívánt változtatásokhoz egy kivétellel hozzájárult és a közgyűlésnek is javasolja, hogy a szabályrendeletet ilyen értelemben állapítsa meg. A tiszteletdíjat ugyanis az állam fizeti, így annak nyugdíjszerű ellátásba való beszámítása is a miniszterium tárcáját terhelheti. Ha azonban a miniszter ehhez ismételen hozzá nem járulna, úgy a Tanács a tiszteletdíjnak nyugdíjba való beszámítása iránt nem kíván intézkedni.

□ □

✠ HALÁLOZÁS. Julius 18-án váratlanul elhunyt a fővárosi tanítótestület egy igen érdemes tagja, Szabó Dezső elemi isk. igazgató-tanító. Szabó legutóbb az V. Szemere-u. el. isk. igazgatója volt. Kartársainak, barátainak egész serege kísérte utolsó útjára a népszerű igazgatót. Julius 22-én temették el a Farkasréti temetőbe.

✠ Augusztus 21-én meghalt Tóth József kir. tanácsos, nyug. pestvármegyei kir. tanfelügyelő. Tóth József a tanítói közéletnek is igen ismert, kedvelt és tevékeny tagja volt, főképen a humánus tanítói intézmények alapítása, támogatása körül szerzett nagyobb érdemeket. De igen jelentékeny munkát fejtett ki az iskolán kívüli közoktatás fejlesztésében is. Augusztus 24-én temették el a Kerepesi-úti temetőbe.

✠ Mindkét halottunk régebbi idő óta tagja volt a M. T. Otthonának. Áldás emlékükre!

□ □

✠ ÚJ ISKOLÁK. A jövő iskolai évre tizenhárom új iskola készül el és pedig a következők: A II. kerületben a Szegényház-utcai és Lövház-utcai elemi iskolák; a III. kerületben a rózsadombi, a Miklós-téri és Lajos-utcai elemi iskolák; a VI. kerületben a Izabella-utcai felső kereskedelmi iskola; a

VIII. kerületben a Dugonics-utcai elemi iskola, a Vas-utcai felső kereskedelmi iskola és a Tisza Kálmán-téri polgári iskola; a IX. kerületben a Szvetenay-utcai elemi iskola és a Mester-utcai felső kereskedelmi iskola; a X. kerületben az elnök-utcai elemi iskola. Az új iskolák között tehát kilenc elemi, három felső kereskedelmi és egy polgári iskola van. A mérnöki hivatal jelentése szerint az új iskolák ez évi szeptember és december között elkészülnek, kivéve a Tisza Kálmán-téri és Papnövelde-utcai iskolákat, amelyeknek befejezése csak a jövő év első felében várható.

TARTALOM: A munka iskolája. (III.) — A siketnémák nevelése hazánkban. — Az iskola és a tuberkulózis. — *Az Otthon köréből*: Építkezésünk. — Miniszteri jóváhagyás. — Részjegyesek kisorsolása. — *Könyvek*: A fővárosi iskolák évkönyve. — Nickmann O: A Budapesti Népszerű főiskolai tanfolyam. — Trautmann—Hanne: Zur Schulreini-gungsfrage. — Új elemi isk. tankönyvek. — *Hírek*: A közoktatásügy fejlesztése. — VII. egyetemes tanítógyűlés. — Eskütétel. — Eljegyzés. — Gyöngye tanulók iskolája. — A szakfelügyelet. — Halálozás. — Új iskolák.

ÉRTESÍTÉS: Több kartársam sürgetésére, az ország nagy részében közkedvelt «*Orgona Virágok*» ima- és énekeskönyv azon énekeinek dallamát, melyek a «Tárkányi» énektárban nem fordulnak elő, különféle művekből összeállítottam és tisztán hangjegyezett, vászonkötésű füzetben közreadtam. Ára 1.20 korona. A most megjelent XI. kiadású «*Orgona Virágok*» ima- és énekeskönyvvel együtt a legalkalmasabb az egyöntetű népéneklés elérésére. Kapható *Dobay János* könyvkereskedő és kiadótulajdonosnál, *Gyulán* (Békés megye). Ajánlom a kartársaim figyelmébe.

Takácsy Lajos
gyulai kántor.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőségbe
(IX. ker., Kinizsy-u. 16.) küldendők.